

Význam amerického občanství.

Snad nikdy před tím nebyla přikládána americkému občanství taková důležitost, jako právě v této době evropské války a také nikdy nedocházelo tolik dotazů, jaká práva skýtá občanství lidem, kteří by se chtěli vrátit do své staré vlasti a neví, jsou-li úplně sprostě vojenské povinnosti. — Mnoho lidí má o této věci mylné názory a někteří se domnívají, že druhý občanský list jest každému zárukou úplné bezpečnosti v každém případě. Taková důvěra může se snadno státi někomu osudnou, jak se ukázalo v neblahém případě krajana, který v Čechách byl zatčen a odsouzen pro výrok, jenž v nynější době válečné tam proměl. Hlavní omyl, jež se mnozí lidé dopouštějí, pozůstává v tom, že jim není známo, že americké občanství samo o sobě vůbec nikoho nechrání a že veškerá ochrana, kterou může skýtati záleží výhradně jen na vzájemné smlouvě, kterou naše země uzavřela s vládou jiných zemí. Dle toho jest v tom také veliký rozdíl mezi jednotlivými zeměmi, někde poskytnete list občanovi více práva, jinde jest vzájemnou smlouvou právo více omezeno a poměry nejsou tudíž všude stejné. Pouze v jedné věci není žádného rozdílu. Ani v jedné evropské zemi není první občanský list, totiž prohlášení úmyslu státi se občanem, vládou uznáván a ani v nejmenším nesproštuje člověka vojenských povinností v jeho domovině a vůbec žádných jiných závazků. To ovšem není nic podivného, neb první list není ještě žádným občanstvím, avšak mnohem podivnější jest, že skutečně americké občanství nemá po celém světě stejného významu. Každá evropská vláda vyhradila si ve smlouvách s naší zemí jistá práva, týkající se její bývalých příslušníků a Spojené Státy a jejich občané musí se nimi řídit.

V nynější době má největší zajímavost smlouva, týkající se vojenské povinnosti a pro nás jest ovšem nejdůležitější, v jakém poměru si stojí americký občanský zákoník k vládě rakousko-uherské. Mezi Spojenými Státy a Rakouskem stává v tom ohledu již mnoho let smlouva, dle níž vláda rakouská uznává americké občanství všech svých bývalých příslušníků, kteří v této zemi dle nejmeně pěti let a druhý list si zákonitě opatřili, kdežto první list není považován za naturalizační. Americký občan může být trestán na základě rakouského zákona v následujících případech: nekonání vojenské povinnosti: 1. Když se vystěhoval v čase, když byl při odvodu a co rekrut k stálé armádě povolán. 2. Když se vystěhoval, kdy už sloužil v praporu aneb, jsa ve službě, měl dovolenou na jistý čas a nevrátil se.

Když měl dovolenou na neurčitý čas aneb náležel k záložníkům, a vystěhoval se po obdržení výzvy k službě, neb kdy veřejným prohlášením byl volán do služby, aneb když se vystěhoval po vypuknutí války. Z toho vysvitá, že americký občan může být v Rakousku trestán pouze, když odjel v čase války neb v době aktivní služby aneb po odvedení a povolání k službě.

V tom ohledu jest smlouva Spojených Států s Rakouskem mnohem výhodnější pro americké občany než s některými jinými vládami. Občanská liga pro přistěhovalce v New Yorku sestavila nařízení vzájemných smluv s jinými zeměmi evropskými a vysvitá z toho, že v některých jest americké občanství ještě menší ochranou pro bývalého příslušníka, než v Rakousku. Dle smlouvy s Ruskem nemůže se nikdo státi americkým občanem bez souhlasu ruské vlády, dokud není úplně prost vojenské povinnosti. Kdyby některý ruský přistěhovalce přijal občanství bez svolení ruské vlády, může v pádu návratu být potrestán.

Francouz, který se stal americkým občanem ve věku od 20 do 30 let, kdy jest povinen k tříleté aktivní službě a k 10 rokům co

reservista, jest povinen vrátiti se do Francie v případě výzvy do války. Kdyby tak neučinil a vrátil se v jakémkoliv stáří do Francie, může být zatčen a potrestán.

Smlouva s Německem ustanovuje, že americký občan německého původu, pak-li se vystěhoval po odvodu, v době činné služby aneb když byl na určité dovolené, po výzvě, když byl rezervistou aneb po vypuknutí války. — Pak-li se vystěhoval z Německa před 17 lety stáří, nesmí se vrátiti kromě na návštěvu, neb jinak byl ze země vypovězen z toho důvodu, že se vystěhoval, aby unikl vojenské službě.

Belgiečan, který přijme americké občanství, jest tím sprostěn vojenské služby a nemůže být trestán, kromě by byl sběhem.

Srbsko uznává americké občanství jedině v tom případě, když vojenská služba byla úplně odbyta před vystěhováním. Jinak může i americký občan srbského původu být trestán v pádu návratu do staré vlasti.

V Itálii jest též vládního souhlasu k americkému občanství italských vystěhovalců a nesproštuje tudíž bývalého italského příslušníka vojenské povinnosti.

Nejlépe to mají zařazeno v Turecku, což by se už konečně mělo rozuměti samo sebou. Turecká vláda neuznává americké občanství svých bývalých poddaných, kromě by k tomu dala svého souhlasu. A souhlas dá pouze pod tou podmínkou, když se nový občan zaváže nikdy více se do Turecka nevrátiti, čímž ovšem otázka vojenské povinnosti odpadá.

V Rakousku je zle.

Došel sem dopis z Vídně, jenž zní takto: Vídeň je městem ztracené naděje, městem chmur nevyřčené bolesti a hlubokého zoufalství. To druhdy nejveselejší a nejkrásnější hlavní město v Evropě je dnes ze všech měst v Evropě nejsmutnějším a nejchmurnějším. Všude jsou slyšet tiché, beznadějně protesty proti hrůzám nynější války, jež proměnily toto podivuhodně krásné město v hrobu živých.

„Viděla jsem právod čítající 4.000 žen, jejichž manželové padli v bojích v Haliči. Nesly svoje osiřelé děti v náručí. Kráčely kolem paláce ministerstva války. Byla to tichá žádost o mír. Viděla jsem také právod malých neviných dětí, které tiché protestujícími proti zločinnému hromadnému vraždění na bojišti. Byla to dojemná podivná a pohlnula mne k slzám. Viděla jsem přijíždět vlaky, které byly naplněny raněnými a umírajícími. Někteří v hořéce svolávali kletbu na Rusy, kteří Rakousku zasadili takovou ránu. A lidé tiho byli zatýkáni! Byla jsem naplněna odporem a hnusem. Proč byli tiho nešťastníci zajímáni a uvězněni? Protože se v Rakousku nesmí ani šeptnout o porážkách rakouského vojska. Pravda nesmí být známa! Lid by protestoval! Strhla by se revoluce!

„Ve Vídni je dnes přes 100.000 raněných vojáků. A k tomu v mnohých nemocnicích vypukla strašlivá asijská cholera. Sta vojáků umírá demě. Noviny nesmí uvěřovatí nežli "úřední zprávy", jež jsou skoro všechny vyhlášené. V Rakousku je zle! Války této asi nepřekážka. Spolu s Rakouskem bude poraženo Německo, ale Německo se opět vzkřísí, kdežto Rakousko se již nevzpamatuje. Vyzvědači jsou všude. Málo kdo se odvážá o věcech válečných mluvití hlasitě. Mluvila jsem s jedním těžce zraněným vojínem. Sděli mi po šeptu, jak byla rakouská armáda v Haliči zničena. "Pohřbili naše vojáky ve velikých hromadách", pravil slze. "Byli jsme pobíjeni jako ovce na jatkách. Ruské dělostřelectvo je nepřekonatelné. Vykonalo neuvěřitelné věci. Srbové také bojovali jako lvi. Naši padali po stech. Rusové nešetřili nábojů. Ruská přehota není silná, ale jejich dělostřelectvo je hrozné. Nejde-li brzy k míru, bude naše vojsko pobito do posledního muže!"

„Šlechta je v Rakousku velice

ostře kritizována. Nedává ničeho na ulevění bídy vdov a sirotků po padlých vojínech. Jistý princ, jeden z nejobohatších mužů v Evropě daroval Červenému kříži 20 korun (tedy \$4.01). Sám císař František Josef zavrhne a to právem lakotnost rakouské šlechty."

"Co vypukla válka, jsou kostely lidem přepřelny. Pořádají se četné průvody a lid se zbožně modlí za brzký mír." — Dopis tento psala žurnalistka, pí. Alice Roheová, kteráž přítomně mešká v Evropě.

Důležité pro vysloužilce.

Soudí se, že mnoho tisíc vysloužilců oprávněno jest ku zvýšení výslužného dle výnosu ze dne 11. května, 1912 na základě věku, ale nepožádali o ně. Dle automatického zákona, jehož přijetí dosáhlo přičiněním zástupce Josepha J. Russella z Missouri, pensijní úřadovna musí zvýšiti výslužné bez žádosti od vysloužilce. Ale aby to mohla udělati, je nutno udati pensijní úřadovně správné stáří pensisty s datem jeho narození. Bez těchto údajů úřadovna nemůže výslužné zvýšiti a mnoho tisíc vysloužilců opomněli poslati den jejich narození a tak ztrácejí zvýšení. Komisař na výslužné rád by zákon prováděl a chce k tomu přispěti vysloužilců samotných. Bez potřebných dat nemůže dělati ničeho. Všechny certifikáty, jež vyšly po 4. březnu 1913, obsahují automatické ustanovení, to jest, datum narození pensisty bylo zjištěno a uvedena doba v jeho certifikátu, kdy mu zvýšení patřilo. To by mu bylo dáno, když dosáhl určitého věku aneb by musel sám o to žádati a ukázalo se to **nesmírně pohodlným** pro takové vysloužilce.

Poměrně jen málo těch, kteří dostali své certifikáty před 4. březnem 1913 poslali do úřadovny správné datum narození a požádali o nové certifikáty s automatickým ustanovením. Všichni ti, kteří tak neudělali, měli by ihned opraviti svoje záznamy a postavití se na automatický základ. Pensijní komisař Saltzgaber tak by si toho přál, jež při národním táboře v Detroit dal rozdati listky všem tazatelům sdělující jim, jak obdržeti automatické ustanovení. Takovi, co berou výslužné pod zákonem ze dne 11. května 1912, jejich certifikáty byly vydány před 4. březnem 1913 a kteří nyní oprávněni jsou k většinu výslužnému, než dostávají, měli by vyplniti dolejší a poslati komisaři na výslužné, pakli dosáhli věku 66, 70 nebo 75 roků od zanesení jejich původního nároku dle zákona ze dne 4. května 1912 a jejich certifikát výslužného nese datum před 4. březnem 1913 a neberou nyní výslužné založené na sazbě pro 75 roků věku.

Certifikát.....
Jméno.....
Setnina..... Pluk.....
Beru výslužné pod zákonem ze dne 11. května, 1912 v sumě.....
adělám si nároky pod řečeným zákonem, k nimž bych byl oprávněn na základě věku a délky služby a ustanovení zákona ze dne 4. března 1913. Byl jsem..... roků star dne..... 191.....
Jméno..... Adresa.....

Všichni pensisté měli by si hned prohlédnouti svoje pensijní certifikáty, jestli v nich jest automatické ustanovení. Ne-li, měli by buď hořejší vystřihnouti a vyplniti, opsati na papír nebo pouze dopisati komisaři, udávše správný den narození a požádavše o nový certifikát, jenž jim bude vydán s automatickým ustanovením. Vše ovšem musí býti v angličtině.

Spoj. Státy měly by si všimati více jižních republik.

Dr. P. Claxton, komisař vyučování v Washingtoně, prostřednictvím odboru vnitra zaslal všem vysokoškolským principálům ve Spoj. Státech následující výzvu:

V našich školách mělo by býti vyučováno více zeměpisu, historie, literatury a povšechnému životu latinsko-amerických zemí, jakož i měli bychom zaetvo vyučovatí více nežli až doposud tomu bylo, ja-

zyku španělskému a portugalskému.

Všechny naše styky s jižními republikami budou stále důvěrnějšími, nežli tomu bylo v minulosti. Dokončení panamského průplavu, změna obchodních vztahů, přivoděná evropskou válkou, právě jako jiné nedávající příčiny, donutí obyvatelstvo Spoj. St., aby toto věnovalo jižním republikám daleko větší pozornost, zejména nedlouhému a rychlému vzrůstu a vývinu celé latinské Ameriky.

Tyto země obsahují třikrát tak velikou rozlohu jako jsou Spoj. Státy. Jsou úžasně bohaty na nerosty, lesy, vodní sílu a široký obor hospodářských produktů. Jest v nich 70 milionů obyvatel s vládními soustavami dle našeho zařízení. Jejich zahraniční obchod přesahuje každoročně obnos \$3.000.000.000 a velmi rychle se každým rokem zvyšuje.

Třetí největší americké město, co se týče obyvatelstva, alžda se v latinské Americe. Jiné latinsko-americké město má 1.000.000 obyvatel. — Tři jiná mají přibližně 500.000 každé a pět jiných má každé 200.000 a více obyvatel. Některá z těchto měst zařaděna jsou mezi nejkrásnější a nejpočetnější města světa.

Tyto jižní země velice rychle se vyvíjejí v ohledu všeobecného a odborného školství. Několik universit navštěvováno jest každá jedním nebo až dvěma tisíci studenty. Historie jejich země jest zajímavá a ony obsahují bohatou a všestrannou literaturu.

Další příčina k vyučování španělštiny na našich školách jest ta že je španělština řečí jedné desetiiny obyvatelstva, nalézajícího se pod přímou ochranou americké vlády, právě tak jako je jest to jazyk jednoho z nejkulturnějších národů Evropy.

Země jako hvězda.

Nuže, milý čtenáři, ruku podej mně a vydej se na pouť se mnou do vzdušných sfér. Hluboko pod námi již mizejí mraky pluky, jen ještě jednou mezi nimi zableskne se hladina modrých moří, ale šedý závoj spuštěn přes vše a v tichu vesmíru svět náš mizí, jak by nebyl, a země hvězdou je tak jako miliony jiných.

Pevnina a moře tohoto světa jsou člověku již malou prostorem, hledá cesty do prostoru a třeba se mu nepodařilo ve skutečnosti dostat se za obvod atmosféry zemské, přece zalétá tam jako k cíli své touhy aspoň svou obrazovností, která v objevch hvězdlářů nalazá vděčnou oporu.

Něco z těch dojmů zažili již ti smrtelníci, kteří vznesli se do nebetných výšin, spatřili ve světovém prostoru tu hroudu, kterou dohodití osud za sídlo lidem vykákal, jak klesá do bezdna, jak domov jejich, lesy a pole, hory a jezera, města a dědiny splývají vše a více v jedno jako neztvrdělá skvrny zastřené šedými mraky.

Barevný kotouč pod námi nabývá tónů stále jednotvárnějších; jen tam na okraji jednom pozorujeme nekonečnou hladinu oceánu Atlantického a na druhém skalnaté pouště Asie, temný pruh Středozemního moře vroubený světlymi písčítými pouštěmi sev. Afriky a na severu jasné svítící ledová pole arktická.

Stoupáme výše a výše, a všechno to, co jsme ještě rozeznávali, stlačuje se a vsouvá s úžasnou rychlostí do sebe, zorné naše pole rozšiřuje se za to na obvod rovníku a mohutnými lesy tropů, jež jako zelenošedé skvrny vystupují, ale i to mizí na konec a nerozeznáme již ničeho z podrobností tohoto světa.

Konečně zdá se, že mlhová clona, jež nám obraz dosud zahalovala, se rozplyvá a vystupuje jasněji hvězdná koule, na jejímž povrchu rozeznáváme obrysy pevnin a moří asi tak, jako nám je globus vtiskoval v naši paměť v naší studovně.

Země vznášá se v dálavách nekonečna jako mluhová koule. Ale letíme dále prostorami, do nich neproklada dosud žádná vzduchodol ani jiné létadlo lidské, letíme dá-

le na pružných křídlech své obrazovnosti, menší a menší je ten kulatý svět, na kterém jsme se narodili, všechny barevné odstíny naší úplně, vidíme již jen moře jako temné a pevniny dle způsobu vegetace a nad nimi se vznášející mraky jako skvrny více méně světlejší, jen na polech lesknou se oslňující pole ledová.

Měsíc, jenž nalézal se daleko za touto koulí, jakoby stále blíž a blíž letěl k jejímu povrchu. Nyní náš pohled objímá již obě tato tělesa, vzdálenost 385.000 km., která je dělí, se sevrkla na zcela malý krok. Současně však vtírá se nám dojem, že obě hvězdy mají stejný vzhled, i země vysílá takové silné světlo, jakým měsícem zařívá naše jasné pozemské noci.

Ta země, již ještě nedlouho před tím opuštěli jsme jako hmotu temnou, vznášá se nyní před námi jako svítící kotouč v prostoru své tvorné. Ale také tento kotouč není celý stejně světlý. Vidíme, jak strana, na níž slabě vystupují obrysy východní Asie, zapadá stále více do temné noci a kdybychom setrvali na tomto svém stanovišti delší dobu, spatřili bychom zřetelně, že země otáčí, a jak následkem tohoto otáčení kolem vlastní osy obrysy země na západě, obrysy staré naší Evropy, v níž počiná soumrak, zapadají do polokoule, sluceem neosvětlené, do pásma noci.

Zatím však letíme dále a dále. Svítící kotouč zmenšuje se jako balon, jež větrná bouře odnáší a jen velké temné skvrny moří, jež světlé světla odrážejí, ještě jsou rozeznatelné, takže vedle nich jasněji vystupují obrysy pevnin a skvěle se lesknoucí polární kraje.

Těsně vedle země vznášá se nyní měsíc v podobě velké, jasné svítící hvězdy, a konečně i země ztrácí úplně svou podobu koule a objevuje se nám jako pouhý svítící kotouč; jako skvělá bílá hvězda podivuhodného lesku se vznášá vni v temnotách světového prostoru, k nimž jsme druhdy s jejího povrchu vzhůru se dívali.

Obrovská koule, na jejímž povrchu se plahočí 1.400 milionů lidí, na níž četní národové stojí proti sobě v těžké zbroji připraveni každým okamžikem vrhnouti se na sebe pro kousek země, jenž odděluje je se nám jako nepatrný hádřík nebo neškodný odpadek, obrovská koule, na níž od tisíciletí zápasí lidstvo o světový názor na štěstí prostředky opovržlivými kde miliony lidí jsou svými soudci potlačeny a ztotočeny, kde ještě dnes národové kulturní barbarstvími prostředky vnucejí své názory na svět a věci národům kteří v míru dřímají na údralech pramatky země, tato světová koule je droboučkou hvězdou a jen proto jasněji svítící, protože se jí nalézáme dosud nejbliže.

Ještě nějakou dobu poletíme dále do světového prostoru a naše zemská hvězdička zapadla by nerozeznatelně mezi miliony hvězd, jež ve vesmíru se vznášejí.

Jednou platila tato hvězda, již obýváme, za střed všemohou, ano za svět sám kromě něhož ničeho není, kromě něhož vše ostatní stvořitelem pořízeno bylo jen pro výzdobu zemského obzoru jenž jako křišťálový zvon se kleul nad zemským povrchem.

Co samostatným myslitelům dávných dob bylo jasno, že totiž země hvězda je jako jiná, že ustavičně krouží kolem slunce jako kotouč, kolem vlastní syté otáčející, to teprve Mikuláš Koperník povýšil na samostatně odvodněnou nauku, na názor světa.

Žena v pěti bitvách.

Vlakem, privážejícím raněné dne 17. září, přibývá do Olomouce také žena, jejíž osud byl stejně do brodrůžný jako romantický. Jmenuje se Anna Pelegríniová a vzala si svého muže dne 25. července. Usadili se v Griessu u Bozenu, kde Josef Pelegrín byl listonošem. Když nastala všeobecná mobilisace a Pelegrín musel narukovati, šla jeho žena do kursu pro ošetřovatelky a od té doby prožila zajímavé osudy.

"Dne 18. srpna — vypravuje sama — odjela jsem vojenským vla-

kem, v němž byl pluk zemských střelců, k jehožto 6. setniny patří i můj muž. Vlak odjel z Insbrucku, a když jsme jeli 6 dní, přibývali jsme do Dunajeva v Haliči. Potom jsme šli pěšky asi tři čtvrti hodiny a potom oetli jsme se v bitvě.

Až do této doby mohla jsem bez překážky býti při setniny mého muže, neboť jako výpomocná ošetřovatelka měla jsem legitimaci pro všechny vojenské vlaky. Když však jsme se oetli v bitevním ohni, snažil se podplukovník Spiegel, velitel pluku, a poručík Kroh od 6. setniny, všemi prostředky mne odstraniti. Ale já chstěla zůstati na místě, neboť tak mohla jsem pomáhat raněným nejrychleji.

Z počátku, když koule kolem mně svištěly, bylo mi trochu úzkostale tato úzkost brzy zmizela, a já si konečně tomu zvykla. V tomto boji ztratila jsem svého muže se očí a celé hodiny jsem bloudila, až náhodou došla jsem k 11. polní nemocnici. Jela jsem před zraněnými dále směrem ke Lvovu. Na cestě tam oetli jsme se jednou mezi dvojím dělostřeleckým ohněm, a byli jsme zaspáni deštěm střel. Ve Lvově podařilo se mi náhodou naléztí opět 6. setninu a také můj muž nebyl zraněn. Dalí jsme se na pochod dále ode Lvova a zatím si všecko vojsko zvyklo mé přítomnosti a nikdo si mne ani nevšímá.

Byli jsme dva, tři dny na pochod. Byly to těžké dny, zvláště trpěli jsme mnoho žní. Všude nacházeli jsme mrtvé a raněné Rusy, neboť Rusové nepohřbívají ani svo je mrtvé, ani neodvážejí svoje raněné. Často jsme obvažovala také ruské vojáky. Byli jsme potom v bitvě u Janova a ještě v dalších třech srážkách. Jména oněch míst jsem již zapomněla. Byla jsem vždy 20 — 30 kroků za bitvní čarou, většinou za 7. setninou, a lezla jsem k raněným a obvažovala je. Když byl dán povel ku předu, běžela jsem areit také. Tu byl můj muž poraněn na rameni a když byl s mnohými jinými raněnými dopravován zpět, připojila jsem se k němu. Jeli jsme v vlaku pro raněné, bylo v něm napěchováno mnoho mužů a já jsem je ošetřovala, jak se jen dalo. Nyní jsou všichni ve starých zeměbranceckých kasárnách. — Pozbyla jsem všeho, co jsem si vzala s sebou, ale přese všecko zůstala jsem zdráva. Až bude můj muž zase moci chodit, půjdeme zase zpět do Bozenu."

Dopisovatel "N. W. T.", který hovořil s touto zajímavou ošetřovatelkou, osmáhlou hezkou ženou, která mu svoje příhody vyprávěla svým tyrolským nářečím, dodává k tomu, že neubrnil se obdivu před touto kurážnou ženou.

Tajemný Ostrov!
Od Juluse Vernea.
Tento krásný román ve třech dílech a čítající 525 stránek posleme na kteroukoliv adresu ve Spojených Státech za \$1.50.
Adresujte ODVÁRKA BROS., Clarkson.

Steiz
BEER
AT HUNPHY BOTTLE OF BREWING

Chraňte se BEZCENNÝCH PADĚLKŮ a vždy žádejte o pravý Richterův kotvový PAIN-Expeller
s kotvou a ochrannou známkou jak zde vyobrazena. Za 25 a 50 centů v lékárnách nebo přímo u
F. AD.
Richter & Co
74-80 Washington St.
NEW YORK, N. Y.